IL-BELT VICTORIA

RIVISTA MAĦRUĠA MILL-PARROĊĊA TA' SAN ĠORĠ — GĦAWDEX

Nru 25 Lulju - Awissu 1985

Qorbot il-Festa

Ftit ġranet oħra u aħna l-Ġorġjani Għawdxin inkunu qegħdin niċċelebraw kif jixraq il-Festa f'ġieħ il-Qaddis Patrun tagħna u t'Għawdex, SAN ĠORĠ MEGALOMARTRI. Magħna jingħaqdu mijiet kbiar ta' Għawdxin ı u Maltin li, miġbudin mis-sollennità is-seher, il-briju u l-organizażżjoni, li huma karatteristiċi tal-festa tagħna, ma jonqsux li joħonqu t-toroq u l-pjazez ewlenin ta' beltna biex huma wkoll jaqsmu magħna l-ferħ u l-ispettaklu tal-FESTA ĠORĠJANA.

Fil-waqt li nkunu fl-aqwa ta' dawn iċ-ċelebrazzjonijiet, tajjeb niftakru li l-ogħla ġieħ li nistgħu nagħtu lil "Ġorġi Tagħna" f'dawn il-ġranet huwa s-sehem attiv tagħna fil-funzjonijiet sbieħ tal-knisja. Jagħmlu sabiħ fil-festa l-kuluri tal-karti, it-tiżjin tat-toroq, id-dwal tal-paviljuni u d-daqq tal-marċi u l-qniepen, iżda ferm isbaħ minn dawn jagħmel il-"bukkett spiritwali" li kull wieħed u waħda minna għandna npoġġu f'riġlejn l-artal matul il-Festa, bħala turija ta' **mħabba, rispett** *u* **devozzjoni** *lejn il-qaddis protettur tagħna,* **SAN ĠORĠ.**

SAN ĠORĠ MARTRI

Rev. Joseph Farrugia S.Th.D.

Il-ġmiel ta' l-istendard rebbieħ li wiret b'mewtu glorjuża żejjen saltniet u ġnus. Il-qawwa straordinarja ta' ismu mliet b'ħajja qalbiena r-ruħ mifnija tal-gwerriera miġruħa fl-eqqel waqtiet tat-taqbidiet għas-sewwa. In-nobbiltà ta' mġiebtu u l-ħlewwa ta' għemilu xegħlu bla għadd il-qlub bil-ħrara għall-virtujiet tas-sema. Il-fama ta' qdusitu kibret, telgħet ma' l-għoljiet, xterdet mal-widien u nfirxet mal-wesgħat tad-dinja nisranija. Min, fost il-qaddisin li ċarċru demmhom għall-fidi ta' Kristu, saltan bħal San Ġorġ fuq il-ġrajjiet tal-ġnus imġarrba! Min bħalu ngħata l-qima tal-kotriet insara, u tgħolla daqsu fit-tifħir u s-sebħ fost l-ismijiet li jlissen b'ġieħ in-nisel tal-bnedmin![1]

IL-BIDU TAL-KULT

Il-kult ta' San Ġorġ jaf il-bidu tiegħu fl-**Orjent** fejn dan il-qaddis twieled għad-dinja, u fejn ukoll ċarċar id-demm żagħżugħ tiegħu biex hekk twieled għas-sema. Il-bidu ta' dan il-kult kien **imkebbeb fid-dlamijiet** tal-persekuzzjoni l-kbira. Fis-satra tal-biża' u l-hemm tal-qilla pagana, isem San Ġorġ, bħal stilla leqqiena fid-dlamijiet sfiqa tal-lejl, kien jixgħel u jheġġeġ fil-qlub ta' ħbiebu u ħutu l-insara li kienu jafu bil-glorja tal-martirju tiegħu.

Mal-waqfa tal-persekuzzjoni l-kult ta' San Ġorġ **ħareġ fid-dieher** u ħin bla waqt xtered mal-komunitajiet ekkleżjali tad-dinja orjentali. Miegħu żied jikber u jinxtered il-ġieħ tal-Qaddis ta' Lidda li fih il-Knisja Orjentali għadha tagħraf "il-Kbir Martri" u li lejh, "ir-Rebbieħ" fuq l-egħdewwa,[2] hi għadha tersaq sabiex tikseb l-għajnuna fit-taqbida nisranija kontra s-setgħat tal-ħażen u l-konsegwenzi tad-dnub.

Fl-**Oċċident** ukoll il-kult ta' San Ġorġ ma ddawwarx ma wasal u xtered fost l-insara. Mal-miġja tal-ħames seklu dan il-Qaddis tal-Knisja Orjentali kien ġa wieħed mill-martri l-aktar magħrufa fl-Ewropa tal-Punent[3] Ismu kien

jitfakkar fil-liturġija tal-komunitajiet ekkleżjali ewlenin, fosthom l-insara ta' Ruma[4] **Tant kibret l-imħabba u tant ħeġġet l-ammirazzjoni lejn dan il-Martri tal-Palestina illi ma għaddiex żmien wisq qabel ma l-istorja ta' ħajtu u l-kefrija ta' mewtu libsu dimensjonijiet epiċi.** Grajjiet tassew ta' l-għaġeb bdew jintrabtu ma' għemilu u egħġubijiet barranija bdew jissawbu fuqu[5]. Meta l-awtoritajiet tal-Knisja f'Ruma raw li fir-rakkonti popolari dwar San Ġorġ kien sar kważi mpossibbli li wieħed jagħżel bejn is-sewwa 'storiku' u l-espressjoni fantastika tiegħu, il-Papa Gelasju xandar digriet, illum magħruf bħala *Decretum gelasianum,* biex iwissi lill-insara kontra t-twemmin f'egħġubijiet li, b'mod mhux xieraq, kienu qed jiġu attribwiti lil San Ġorġ u lil qaddisin oħra[6]

Ta' min jinnota, hawnhekk, li jekk min-naħa l-waħda d-Digriet Ġelasjan iqiegħed il-"passio Georgii", jiġifieri l-ħajja ta' San Ġorġ kif kienet tiġi rrakkontata f'Ruma fis-seklu V, fost il-kitbiet apokrifi - mingħajr b'daqshekk ma jeskludi fiha elementi ta' verità storika, min-naħa l-oħra dan id-digriet jixhed illi fis-sena 494 wara Kristu l-popolarità ta' San Ġorġ kienet tant kibret u kebbset l-immaġinazzjoni tal-poplu li nħasset il-ħtieġa ta' sejħa għar-rażan. Wara li jafferma li l-egħmejjel ta' San Ġorġ u ta' għadd kbira ta' martri oħra huma aktar magħrufa min Alla milli mill-bnedmin, id-Digriet Ġelasjan iżid li madankollu **l-Knisja Rumana tissokta tagħti lilhom il-qima kollha tagħha**[7]

IL-ĦAJJA TIEGĦU

Fil-qofol sobriju tagħha[8] it-tradizzjoni nisranija tagħraf F'San Ġorġ l-iben li twieled minn ġenituri nsara, fil-ħdan ta familja nobbli, qrib is-sena 284 wara Kristu. Dan l-iben ġie mogħti l-isem ta' **Ġorġ,** li fit-termini Griegi tiegħu jfisser "ħaddiem l-art", għax, kif innotaw diversi kittieba spiritwali[9] hu kellu jitrabba fil-fidi nisranija li ssejjaħ lil min iħaddanha sabiex, bħalma l-bidwi jaħdem l-art, hu wkoll jaħdem lil ġismu u jsawwar għemilu għas-sebħ ta' Alla fis-sema u fl-art.

In-nobbiltà ta' ismu u l-kwalitajiet personali tiegħu qabbdu lil Ġorġ karriera li, minkejja żgħożitu, malajr wasslitu fl-ogħla gradi tal-milizja Rumana u ressqitu qrib il-palazz ta' l-Imperatur fin-Nikomedija. Imma għad li ż-żgħażugħ tribun kien tant qrib dak kollu li jidher sabieħ għall-ġibdiet tad-dinja, hu ma naqas qatt fil-fedeltà tiegħu lejn Kristu u l-Knisja. Għalhekk xejn ma nistagħġbu li meta fis-sena 303 wara Kristu, faqqet il-persekuzzjoni l-kbira, Ġorġ kien minn ta' l-ewwel li stqarr b'kuraġġ il-fidi tiegħu u żammha sħiħa bla mittiefsa sa l-aħħar qatriet ta' demmu.

Wara tbatijiet kietra u mewt glorjuża, il-ġisem taż-Żagħżugħ Martri ttieħed minn ħbiebu nsara fil-belt imsejħa Diospoli, għal-Lhud "Lidda", fejn huma difnuh u kienu jgħożżu b'qima t-tifkira ta'ismu. Kien minn dan is-santwarju li warrdet u f'qasir żmien xterdet ma' kullimkien il-qima lejn il-Martri ta' Lidda.

IT-TIXRID TAL-QIMA

Fis-sena 313 l-Imperatur Kostantinu ġab fit-tmiem l-ostilità tradizzjonali ta' l-Imperu Ruman lejn ir-Reliġjon Nisranija. U hekku li bdiet għall-Knisja era ġdida ta' libertà, fjoritura u maturazzjoni. Dehru jinbnew tempji u jitwaqqfu bażiliċi. Bdiet tisbieħ il-liturġija u tappròfondixxi ruħha aktar it-teoloġija. L-oqbra ta' l-insara martirizzati, ix-xhieda supremi tal-Knisja, saru ċentri kbar ta' kult nisrani. F'għadd dejjem jikber, pellegrini minn kull naħa ta' l-Ewropa bdew iterrqu bl-art u l-baħar lejn l-Art Imqaddsa biex hemm iqimu l-imkejjen li tqaddsu bl-għaraq u d-demm tal-Feddej Divin.

Mhux b'għaġeb li f'din l-era ġdida nisranija, il-kult ta' San Ġorġ infirex bħal mewġa ħafifa ma' l-artijiet insara tal-Orjent u l-Occident. San Ġorġ kien martri glorjuż ta' Kristu, il-fdalijiet qaddisa tiegħu kienu jinsabu fl-art ixxurtjata tal-Palestina u l-'egħġubijiet' li seħħew fil-martirju tiegħu kienu fuq fomm il-pellegrini li wara ż-żjara tagħhom fl-Art Imqaddsa kienu reġgħin lura f'art twelidhom. Mhux b'għaġeb li Diospoli fil-Palestina, fejn kien jinsab il-qabar ta' San Ġorġ, saret ċentru kbir ta' pellegrinaġġi. Mhux b'għaġeb, dan, aktar u aktar fid-dawl tal-"ħwejjeġ ta' l-għaġeb" li kienu qed jitwettqu f'dan is-santwarju, kif jistqarr id-djaknu Teodorus Perigeta fis-sena 530 wara Kristu[10]

Dwar il-kult ta' San Ġorġ sa mill-martirju tiegħu għandna xhieda epigrafika, ikonografika, arkeoloġika, liturġika u patristika[11] Din ix-xhieda, apparti l-istess qabar tal-Martri, teħodna lura fl-istorja sa madwar 50 sena biss fuq il-mewt tiegħu. Fi kliem ieħor (neċessarjament ridott), il-qima lejn San Ġorġ li bdiet ma' mewtu, l-iskrizzjonijiet li kienu jeżistu ftit snin biss wara d-difna tiegħu, il-fdalijiet arkeoloġiċi u monumentali li għadna nistgħu narawhom u tant fatturi oħra jiġġustifikaw, biex ngħidu hekk, **il-qima li l-Knisja Universali, kemm ta' l-Oċċident kif ukoll ta' l-Orjent, tagħti lil San Ġorġ Megalomartri,** li tiegħu l-Belt ta' Ruma u l-Gżejjer Maltin fis-sentejn li għaddew għamlu ċelebrazzjonijiet ċentenarji.

IL-QIMA F'GĦAWDEX

Din is-sena, bħal fis-snin imgħoddija, il-Knisja f'Għawdex ser tissokta tingħaqad mall-kult universali u dejjem ġdid lejn San Ġorġ biċ-ċelebrazzjonijiet solenni li, ta' kull sena, isiru fil-Belt Victoria f'ġieħ il-Qaddis Patrun ta' art twelidna.

Il-bidu tal-qima lejn San Ġorġ f'Għawdex hu mbiegħed wisq fl-istorja turmentata ta' gżiritna biex illum nistgħu nidentifikawh f'data preċisa. Imma fatturi storiċi, ġeografiċi u ekkleżjali jindikawh **fiż-żmien li fih xterdet il-qima lejn San Ġorġ fil-komunitajiet insara ta' madwar il-baħar Mediterran.** Dan ifisser li l-qima li l-Knisja f'Għawdex tagħti lil dan il-Patrun tagħha u l-patroċinju li hi tgawdi f'dan il-Protettur Setgħan imorru lura fiż-żmien għal aktar minn elf u ħames mitt sena.

Illum li gżiritna, bħall-artijiet l-oħra tad-dinja, għaddejja mit-tiġrib tal-kultura moderna li trid tbarri lil Alla u l-Knisja mill-qalb tal-bnedmin u mill-organiżmu tas-soċjetà, neħtieġu aktar minn qatt qabel il-patroċinju u l-protezzjoni ta' San Ġorġ Martri. Ejjew ilkoll inwiegħbu għas-sejħa li għamlilna Mons. Isqof N. Cauchi fl-ittra pastorali tiegħu fl-okkażjoni tal-festi ċentenarji tas-sena li għaddiet u **nagħmlu ħilitna biex insiru nixbhu lil San Ġorġ fil-qdusija partikolari tiegħu.** Ejjew ningħaqdu mall

jkompli f'paġna 7

Editorjal

Murtali, Baned u . . . Vari

Matul dawn ix-xhur sħan tas-sajf, l-irħula w l-ibliet kollha ta' Malta u Għawdex f'xi Ħadd partikulari jkunu jiċċelebraw u jqimu l-patrun jew patruna tal-parroċċa tagħhom. Il-popolarità tal-festi lokali hi karatteristika ħelwa tal-poplu tagħna u kull waħda hija meqjusa bħala avveniment ferm importanti fil-kalendarju parrokkjali. Jum il-festa suppost li hu jum ta' ferħ, jum li jgħaqqad il-poplu tal-pajjiż. Imma x'insibu? Piki bejn il-każini, ġlied kliem ħażin, u affarijiet oħra bħal dawn li jmorru kontra l-ispirtu nisrani.

Primarjament il-festa tal-patrun bħal żmien il-Milied u l-Għid - trid tkun okkażjoni fejn wieħed idur dawra miegħu nnifsu u jara jekk hux qed jgħix kif għandu jkun, jekk hux qed jaqdi dmirijietu lejn Alla, lejn il-familja, lejn is-soċjetà. Bi swied il-qalb tisma' f'dawn il-jiem min jibda' jitkellem kontra dak u kontra l-ieħor għax iżomm ma' qaddis ieħor Meta ma ssibx ukoll li waqt li qed jirsistu biex jonoraw lil pattun bit-tiżjin u l-armar, lill-istess paturn iżebilhuh bi kliem ħażin . . dan kollu għax xi ħaġa tmur ħażin. Dan li jiġrilna! M'aħniex nilħqu l-iskop prinċipali tal-festi. Il-baned, il-briju, il-murtali huma parti mill-festa imma MHUX HUMA l-qofol tal-festa.

Ċerti parroċċi, b'inizzjattiva tal-kumitati tagħhom, dan l-aħħar bdew drawwa ferm sabiħa fejn għal żmien il-festa jippreparaw programm biex il-festa tkun ta' kulħadd, morda, anzjani, għaqdiet, tfal, u żgħażagħ. B'hekk kull settur jista' jintlaħaq. F'parroċċi oħra nsibu li jiġu ċċelebrati s-Sagramenti fil-ġranet tan-novena. Dawn l-idejat nobbli huma li jsebbħu l-festa tagħna u jressquna aktar qrib ta' Alla.

X'se nagħmlu dis-sena fil-festa? Nersqu lejn il-qrar u t-tqarbin u waqt li nifirħu bil-qaddis, niftakru li dawn f'ħajjithom imxew fuq il-passi ta' Kristu u l-knisja tpoġġihomna biex nimitawhom. U kif huma mxew qabilna wara Ġesù aħna, bil-għajnuna tagħhom nagħmlu bħalhom.

Il-KOR LAUDATE PUERI Fil-Mużew tal-Katidral fl-Imdina

Anybody who goes to Sunday Mass at St. George's Basilica in Victoria, Gozo, cannot fail to be struck by the singing during the 11 o'clock Mass. This is provided by a small choir of female voices, the **Laudate Pueri** *choir, that is the resident choir of the Basilica . . . Mro. Joseph Vella has invited (the choir) to take part in the concert of German-Maltese music.*

Cecilia Xuereb The Sunday Times 19/5/85

The evening's revelation was undoubtedly the **Laudate Pueri Choir**. *This resident choir of St. George's Basilica, Victoria, Gozo, made their debut at these concerts and left a markedly good impression. They. . . exude great discipline and dedication (and the)* **Missa Brevis,** *like the preceding work (Psalm 52) was a delight from beginning to end.*

Albert G. Storace The Times 30/5/85

Fl-okkażjoni tat-tifkira ċentenarja tat-twelid tal-Bach, Handel u Schutz, il-German-Maltese Circle (Malta) flimkien ma' l-Ambaxxatra tar-Repubblika Federali tal-Ġermanja riedu jagħtu bixra speċjali lill-Kunċert ta' Mużika Ġermaniża u Maltija li ta' kull sena jorganiżżaw bil-koperazzjoni tal-Mużew tal-Katidral tal-Imdina u bil-kordinazzjoni ta' Mro. Joseph Vella.

F'dan il-Kunċert ħadu sehem bħas-soltu l-aħjar solisti ta' Malta, u hawnhekk ta' min isemmi b'tifħir lil Maria Frendo (soprano) u oħtha Antoinette (alto) mill-Parroċċa tagħna, li ta' sikwit narawhom jagħtu **sehemhom** fil-Bażilika tagħna. Però l-attrazzjoni tal-Kunċert din is-sena kien il-Kor 'Laudate Pueri' li ġie mistieden ikanta żewġ xogħlijiet ta' Mro. J. Vella: **Salm 52** u l-**Missa Brevis** it-tnejn 'a quattro voci eguali".

Il-Kor ħareġ bl-unuri kollha minn dan il-Kunċert u kif intqal tant tajjeb minn uħud mill-kritiċi preżenti għal din is-serata, "kien ir-rivelazzjoni tal-Kunċert". Fi tmiem il-programm kien hemm applawsi twal għat-tfal tagħna, waqt li minn fomm għall-ieħor kienet tinħass għaddejja minn taħt l-ilsien il-kelma "Bravi".

Il-Kor 'Laudate Pueri' ġie ffurmat madwar disa' snin ilu b'inizjattiva tas-Seminarista Joseph Farrugia. Fl-1977 Fr Farrugia ħalla l-Kor f'idejn is-Sem. George Frendo li għadu jmexxih sallum. Sa mill-bidu tal-kor, l-organista kienet Maria Frendo li, fl-assenza ta' Fr Frendo, mhux biss tissokta ta' kull ġimgħa bil-provi tal-kant imma wkoll tmexxih waqt il-funzjonijiet fil-knisja.

Ta' kull sena dan il-kor - li hu wieħed miż-żewġ korijiet li jagħtu sehem liturġiku fil-Bażilika - jieħu sehem fil-funzjonijiet kbar tal-Bażilika permezz ta' kant polifoniku u bl-akkumpanjament tal-orkestra,

SAN ĠORĠ FIL-GŻIRA T

Id-devozzjoni u l-popolarità li kiseb il-Martri ta' Kristu San Ġorġ xterdet ma' l-erbat irjieh tad-dinja. L-imħabba u l-fiduċja f'dan il-qaddis xegħlet minn fuq qabru stess min-nies li kienu jafuh personalment u li saħansitra rawh jieħu l-martirju għall-fidi ta' Kristu. Anke fil-Gżejjer Maltin din id-devozzjoni daħlet, ixxettlet u rabbiet l-egħruq tagħha.
Ħadd ma jaf kif u meta daħlet f'Malta d-devozzjoni lejn San Ġorġ. L-anqas ħadd ma jaf meta nbnew l-ewwel knejjes f'ġieħu. Nafu biss li mal-medda tas-snin dan il-qaddis ġibed l-ammirazzjoni tagħna l-Maltin u minn żmien għal ieħor ġie oħorat bit-twaqqif ta' knejjes żgħar u kbar, artali ddedikati lilu, soċjetajiet, postijiet, triqat u pjazez ġew imsemmija għalih.

SAN ĠORĠ TAL-WARDIJA

Bosta snin qabel il-miġja tal-Kavallieri f'Malta, bosta postijiet li minnhom kienu jagħmlu l-għassa d-Dejma magħrufa bħala posot kienu jingħataw isem. Fost dawn insibu wħud fuq Ġebel Ciantar fuq ir-riħ tal-Wied jew irdum Hurrieq. Dan il-post ta' għassa għadu sal-lum iġib l-isem ta' "Il-Wardija" ta' San Ġorġ". Dan kien post stateġiku bħall-oħrajn kollha mnejn id-Dejma kienet tosserva l-movimenti li jsir f'dawk l-inħawi.

SAN ĠORĠ TA' GĦAR LAPSI

Fuq ir-riħ tal-Fawwara u fuq ir-riħ ta' Għar Lapsi kien hemm ukoll posot oħra tal-għassa u hawn ukoll niltaqgħu ma' żewġ knejjes ta' San Ġorġ, waħda magħrufa bl-isem ta' Għar Lapsi li Mons. Dusina żar fl-1575 u fiha sab li fil-jum tal-festa jsir l-għasar u quddiesa.

SAN ĠORĠ TA' GĦAJN LOK

Fil-Fawwara, fil-post magħruf bl-isem ta' Għajn Lok, għad hemm sal-lum knisja ta' San Ġorġ troglodita mħaffra bil-blat. Hugh Braun jemmen li din taf il-bidu tagħha fiż-żmien ir-Rumani. Quentin Hughes igħid li din il-knisja taf il-bidu tagħha fi żmien l-Għarab jew in-Normanni. Hi żgur waħda mill-eqdem knejjes dedikati lil San Ġorġ f'dawn il-Gżejjer. Sal-lum in-nies tas-Siggiewi għadhom jafuha bl-isem "Ta' Girgi". Il-post fejn hi din il-knisja hu għoli u aktarx kien iservi bħala post ta' osservazzjoni.

SAN ĠORĠ TA' ĦAŻ-ŻEBBUĠ

F'Ħaż-Żebbuġ ukoll kienet tinżamm l-għassa billi kien f'nofs it-triq li mill-Port il-Kbir twassal għal belt Melita u l-Imdina. Donnu kull fejn kien hemm l-għassa kien hemm San Ġorġ ukoll. Insibu li hawn ukoll kien hawn knisja ta' San Ġorġ u li Mons. Duzina kien żarha u sabha għadha kif ġiet restawrata u li fil-festa kien isir l-għasar u quddiesa.

SAN ĠORĠ TA' ĦAL QORMI

F'din il-belt kienet tinżamm l-għassa wkoll billi kien qrib sewwa tal-Port il-Kbir u ftit bogħod mill-Marsa. Hawn barra l-Knisja parrokkjali kienu jinstabu żewġ knejjes oħra f'ġieħ San Ġorġ, waħda msejħa tal-Kortil. Mons. Dusina kien żarha wkoll din il-knisja. Din il-knisja ġħabet fl-1780. Dwar fejn kienet tinsab l-oħra ħadd ma jaf, biss hija msemmija minn xi kittieba.
Il-Parroċċa ta' Ħal Qormi li għadha wieqfa sal-lum, dedikata lill-Martri San Ġorġ, illum iġġib it-titlu ta' Arcimatriċi, u ma jistax jonqos meta l-bidu tagħha hu mitluf fiż-żmenijiet imbiegħda. Fil-Medjuevu ġa kien hemm knisja f'ġieh San Ġorġ bir-rettur tagħha jservi bħala viċi kappillan tal-Kattidral. Fis-sena 1436 l-Isqof Senatore De Mello ħatar din il-knisja parroċċa, li tiġi t-tielet waħda ta' Malta, għalkemm Ferris igħid li hi r-raba' waħda.
F'ħal Qormi nsibu wkoll l-Banda San Ġorġ mwaqqfa fl-1893.

SAN ĠORĠ TAL-MARSA

Fil-Marsa kienet tinżamm l-għassa wkoll. U dan ma jistax jonqos meta dan il-post hu tant viċin, anzi jmiss mal-Port il-Kbir. Hawn ukoll nsibu li fiż-żmien tan-Nofs kien hemm knisja f'ġieh San Ġorġ. L-idea li fejn kien hemm l-għassa hemm San Ġorġ
tidher ċara billi, tista' tgħid, f'kull posot [...]
qaddis.

SAN ĠORĠ FIR-RABAT

Fir-Rabat wkoll sa żmien Dusina kienet t[...]
wieqfa qrib dik ta' S. Anton Abbati u dik [...]
Fir-Rabat insibu tifkiriet oħra ta'San Ġor[...]
ta' San Pawl fil-Parroċċa tar-Rabat hem[...]
Ġorġ. Anke fil-Knisja ta' Sant'Agata fir-[...]
Dr. Paul Cassar fil-"Melita Historica" jse[...]
oħra ta' San Ġorġ bil-wieqfa fuq id-drag[...]

SAN ĠORĠ FIŻ-ŻURRIEQ

Anke fiż-Żurrieq kienet tinżamm l-għassa [...]
San Ġorġ hawn. Iżda fil-knisja medjevali [...]
Ġorġ graffiti u żewġ affreski ta' l-istess [...]

SAN ĠORĠ F'ĦAL GĦAXAQ

F'Ħal Għaxaq, dari limiti taż-Żejtun, kie[...]
knisja ta' San Ġorġ qrib dik ta' Santa Ma[...]
tal-festa jsir l-għasar u quddiesa. Din il-k[...]

SAN ĠORĠ F'BIRŻEBBUĠA

F'Birżebbuġa nsibu li kienet issir l-għassa [...]
tajba għall-iżbark tax-xwieni. Il-Bajja ta' S[...]
ssemmitx hekk għalxejn u bdiet iġġib da[...]
li hemm llum imbniet fis-seklu sbatax flo[...]
Ordni kienu jkunu sejrin lejn it-taqbid, qa[...]
fiha. Ta' kull sena mill-Matriċi taż-Żurrie[...]
f'din il-knisja b'wiegħda, b'tifkira ta' m[...]
Sant'Agata dehru fuq is-swar ta' l-Imdin[...]

SAN ĠORĠ FIŻ-ŻEJTUN

Fiż-Żejtun ukoll kien hemm l-għassa u ha[...]
San Ġorġ f'Ta Gadir. Fl-1575 Mons. D[...]
quddiesa nhar il-festa.

SAN ĠORĠ FIL-BIRGU U F'BORM[...]

'Il barra mis-swar tal-Birgu, f'parti minn [...]
quddiem il-bieb prinċipali tal-Birgu, kien [...]
Dusina, din il-knisja, kien semmieha wk[...]
Il-Banda ta' Bormla li ġġib l-isem ta' Ba[...]
sena din il-banda fost attivitajiet oħra, tie[...]
tal-Belt Bormliża.
F'din il-belt insibu t-team tal-football, tea[...]

SAN ĠORĠ FIL-GŻIRA

Fuq il-gżira żgħira msejħa ta' l-Isqof, illu[...]
Marsamxett kien hemm kappella ċkejk[...]
xejn minnha. Bħala tifkira fil-Parroċċa [...]
hemm kwadru ta' San Ġorġ xogħol il-pitt[...]
Preti f'San Ġwann.

SAN ĠORĠ F'BIRKIRKARA

F'Birkirkara fuq ir-riħ ta' l-Imsida fil-post [...]
kien għad hemm wieqfa knisja ta' San Ġ[...]
sew fejn kienet, iżda li fl-1575 kienet ġa m[...]
dik ta' l-Assunta tinsab fil-Parroċċa ta[...]

A' MALTA *kitba ta' Ġorġ Borg*

kien hemm xi ħaġa konnessa ma' dan il-

instab knisja f'ġieħ San Ġorġ. Din kienet
tal-Qaddisin kollha fl-inħawi tas-Saqqaja.
ġ. Finacchiaro igħid li fl-1656 fil-Kappella
n miżmuma biċċa mill-istendard ta' San
Rabat ukoll, instabu relievi ta' San Ġorġ.
mmi xbieha ta' San Ġorġ fuq iż-żiemel u
un.

a. Ma nstabx li kien hemm xi knisja f'ġieħ
ta' Ħal Milieri hemm tlett xbiehat ta' San
qaddis kull naħa tal-bieb kif tidħol.

n hemm il-post tal-għassa u naturalment
rija. Dusina kien zarha u sab li fiha fil-jum
knisja kienet diġa għabet fl-1780.

wkoll u ma jistax jonqos meta hemm bajja
San Ġorġ bl-istess isem li ġġib sal-lum, ma
n l-isem ferm fl-antik. Il-knisja ta' San Ġorġ
k oħra eqdem.
bel jitilqu kienu jmorru jisimgħu l-quddies
q kienet toħroġ purċissjoni votiva li tmur
eta, kif jingħad, San Pawl, San Ġorġ u
a fl-Assedju tal-1429

wn ukoll sal-1780 kien hemm knisja f'ġieh
Dusina żar din il-knisja u sab li fiha ssir

LA

Bormla li qabel kienet tagħmel mal-Birgu,
hemm wieqfa knisja ta' San Ġorġ. Mons.
oll fil-Visita Pastorali tiegħu.
nda San Ġorġ ġiet imwaqqfa fl-1862. Kull
u sehem fil-festa tal-Kunċizzjoni, patruna

m antik li jġib l-isem ta' St. George's F.C..

n il-gżira Manoel, li hemm f'nofs il-Port ta'
na dedikata lil San Ġorġ. Illum ma baqa'
tal-Gżira, li magħha jagħmel dan il-post,
ur Ganni Vella li hu kopja ta' dak ta' Mattia

dari magħruf bl-isem "Il-Maqtugħ" fl-1647
rġ. Barra din kien hemm oħra li ma nafux
ġarrfa. L-ikona ta' din il-knisja flimkien ma'
' Birkirkara. Din il-knisja antika tidher
riprodotta fuq mapep tas-seklu sbatax u tmintax.

SAN ĠORĠ 'IL ĠEWWA MINN SAN ĠILJAN

Id-daħla 'l ġewwa minn san Ġiljan, liema waħda kien ankra fiha Dragut meta wasal Malta għall-Assedju l-Kbir kienet u għada ġġib l-isem tal-Bajja ta' San Ġorġ. F'din il-bajja nsibu li kien hemm knisja dedikata lil dan il-qaddis.

SAN ĠORĠ FIL-MOSTA

Fl-inħawi tal-Mosta kien hemm ukoll għassa biex tishar fuq din il-wita li hemm. Skond xi kittieba kien hemm ukoll f'xi żmien knisja ddedikata lil San Ġorġ.

SAN ĠORĠ TAL-WARDIJA

Fuq ir-riħ ta' Burmarrad u San Pawl il-Baħar kien hemm ukoll post tad-Dejma u sal-lum għad hemm wieqfa knisja ta' San Ġorġ. Dik tal-lum imbniet fis-seklu sbatax. Skond A. Ferris din il-knisja hi benefikat ta' ġuspatronat antik. Il-kwadru titulari xogħol ta' Falzon jirrappreżenta l-qtugħ ir-ras ta' San Ġorġ.

SAN ĠORĠ FIL-MELLIEĦA

Fil-Mellieħa għan-naħa ta' wara tal-mitħna u qabel il-mitħna l-Maħruqa kien hemm għassa. Qrib kien hemm knisja ta' San Ġorġ qadima bi sħiħ. Dusina żarha, iżda ħlief isimha ma ħallielna xejn tagħrif dwarha.

SAN ĠORĠ FIL-BELT VALLETTA

Il-Belt Valletta taf il-bidu, il-bini u s-sura lill-Kavallieri ta' San Ġwann li, wara l-Assedju l-Kbir, taħt it-tmexxija tal-Gran Mastru La Valette, dritt taw l-irkaptu biex jibnu belt qawwija biżżejjed li tiflaħ għall-attakki tal-għedewwa. Sa minn qabel ma meddew riġlejhom fuq il-Gżira, il-Kavallieri kellhom devozzjoni kbira lejn San Ġorġ u bosta postijiet li okkupaw inħatru taħt il-protezzjoni tiegħu. Din il-ħeġġa lejn dan il-qaddis ġabuha magħhom u żammewha ħajja f'kull okkażjoni.

La Valette, il-fundatur tal-Belt Valletta kellu devozzjoni kbira lejn San Ġorġ tant li r-relikwija, biċċa minn id San Ġorġ, f'ostensorju sabiħ kien irranġat u mgħoni b'ħaġar prezzjuż minn dan il-Gran Mastru. Dan ried li l-bieb prinċipali tal-belt il-ġdida u s-sur li hemm miegħu jġibu l-isem ta' dan il-qaddis sa minn qabel ma bdew jimbnew. Dan il-bieb tal-belt u s-sur taw l-isem ta' San Ġorġ lit-triq prinċipali wkoll li llum ġġib l-isem ta' Triq ir-Repubblika. Fl-1571 din it-triq ġa kienet qed titniżżel b'dan l-isem fl-atti notarili. Fil-pjanta ta' Antonio Lafrey li saret fl-1566 il-Bieb tal-Belt kien diġa jismu Porta San Giorgio. Anke il-Pjazza tal-Palazz bdiet iġġib dan l-isem. Kien imbidel taħt il-ħakma Franċiża u anke taħt l-Ingliżi. Iżda llum dan il-misraħ reġa' ħa l-isem oriġinali tiegħu, Misraħ San Ġorġ.

Il-Gran Mastru La Cassiere, bennej tal-Knisja Konventwali ta' San Ġwann, ried li waħda mill-kappelli tiġi ddedikata lil San Ġorġ. Tlestiet fl-1575. Il-kwadru antik tagħha ta' San Ġorġ illum jinsab fis-sagristija. Fit-13 ta' Frar 1603 din il-kappella ġiet assenjata lill-lfergħa tal-Kavallieri ta' Aragona, Emposta, Katalonja u Novarra. Mattia Preti meta ġie nkarigat bi-xogħol tal-pittura tal-knisja kollha, bħala xempju, pitter il-kwadru ta' San Ġorġ li llum jinsab f'din il-kappella. Gran Mastri u Kavallieri sebħu u għanew din il-kappella f'ġieħ San Ġorġ.

L-Ordni kellha irdott ta' San Ġorġ mibni fl-1750 mill-Gran Mastru De Redin. Il-Gran Mastru Alofju de Wignacourt fl-1610 bena t-Torri San Ġorġ. L-Ordni kellha wkoll żewġ xwieni bl-isem ta' San Ġorġ li nsibuhom jissiltu fl-1606 u 1721.

Fil-Belt Valletta nsibu wkoll il-Każin St George and Overseas. Dan għandu s-sede tiegħu tagħti għal fuq Triq ir-Repubblika.

Bosta toroq u postijiet f'ħafna nħawi ta' Malta ħadu dan l-isem ħlejju ta' San Ġorġ. Dan juri d-devozzjoni qawwija u kbira li kellhom missierijietna lejn dan il-qaddis li f'kull tribulazzjoni u gwaj fih raw il-protettur u d-difensur tagħhom. F'ismu tqabdu u lejh irrikorru fil-flaġelli u fiż-żmenijiet diffiċli. Flokha, issa u dejjem, għalhekk tibqa' l-għajta: "San Ġorġ Dejjem Ħarisna"

REFERENZI

John Bezzina "San Ġorġ Dejjem Ħarisna".

L-EWWEL KNEJJES MEQJUMA LIL SAN ĠORĠ

mill-Kan. Dun Nikol Vella Apap

F'din il-kitba sejjer nillimita ruħi minħabba n-nuqqas ta' wisa'. Hemm bil-bosta x'wieħed jikteb dwar il-qima li kiseb San Ġorġ "il-Megalomartri" fil-knejjes mal-medda taż-żmenijiet. Mons. Dante Balboni (li rajnieh u kellimnih meta ha sehem fil-festi Ċentinarji ta' San Ġorġ tas-sena l-oħra 1984) kiteb: "Forsi l-ebda qaddis ma ġabar ħafna qima popolari daqs San Ġorġ u xhieda ta' dan huwa dak in-numru kbir ta' knejjes meqjuma lill-Ismu".

Minn ta' l-ewwel knejjes li twaqqfu lil San Ġorġ kienet il-Bażilika mibnija minn Kostantinu l-kbir qrib il-mewt tal-Qaddis Prinċep Martri Ġorġi. Il-fdalijiet ta' din il-Bażilika għadhom jidhru sal-lum.

Is-Santwarju mibni fuq il-qabar ta' San Ġorġ f'Lydda (Diospolis) huwa post ta' bosta pellegrinaġġi sa mis-seklu IV.

L-ikbar prova li tikkonferma l-qedem tal-kult lejn San Ġorġ hija l-famuża epigrafi misjuba f'Aaccaeca ta' Betanja mill-istoriku Delahaye fejn wara li studjaha bir-reqqa qal li din ġiet minquxa madwar is-sena 368. Din l-epigrafi kienet titkellem fuq Dar tal-Qaddisin u Trijonfanti Ġorġi u sħabu.

Sa mis-seklu 4 San Ġorġ kien meqjum fid-Diospolis fil-Palestina, fejn kien hemm knisja ddedikata f'ismu u l-kult tiegħu ilu li xtered fil-Lvant u l-punent minn żmien qadim ħafna.

Il-knisja ta' San Ġorġ fit-Tessalonika hija maħsuba minn xi kittieba magħrufa li tmiss mar-raba' seklu.

Fi Franza fis-sena 518 Clovis bena f'Baralle monasteru għal ġieh ta' San Ġorġ.

Ġewwa Ruma l-qadima nsibu wkoll l-eqdem knisja ta' San Ġorġ li hija l-Bażilika-Djakonali ta' San Giorgio al Velabro. It-tagħrif storiku li jagħti l-Patri Federico di S. Pietro dwar din il-knisja jgħid li għandha bidu sa mis-seklu IV. Dan l-istoriku jkompli jgħarrafna li dan it-tempju ġewwa Ruma seta' kien ġie mibni qabel il-mewt ta' Kostantinu qabel is-sena 337

F'Ġerusalem fis-seklu VI nbena monasteru u knisja lil San Ġorġ. Dan nafuh minn epigrafi qadima.

F'Ġeriko fis-seklu VI kien ġie meqjum maqdes lil San Ġorġ. San Giorgio Maggiore ta' Napli mibnija mill-Isqof Severo fit-tmiem tas-seklu V fuq il-fdalijiet ta' tempju lil Demetra, meqjum lis-Salvatur u wara lil San Ġorġ fil-qima li kiseb fis-seklu VII u VIII minn napolitani lejn dan il-gwerrier qaddis meta l-Longobardi ħabtu għall-belt. Fil-qedem kienet magħrufa San Giorgio al Foro u hija msemmija fost l-erba' bażiliċi Maġġuri

Mill-kapitali biżantina l-kult lejn San Ġorġ xtered dritt f'Ferrara (ca 657) fejn ġie magħżul patrun ta' dik il-belt primittiva u wara ħadu relikwi tiegħu fil-kattidral il-ġdid (1110-35).

Minn dan il-ftit li ktibna dwar l-ewwl knejjes ta' San Ġorġ, meqjuma dritt wara l-martirju tiegħu, wieħed jista' jara l-qima li kibret u tferrxet mas-sekli kollha.

Dehra Ġdida tal-Faċċata tal-Każin tal-Banda La Stella

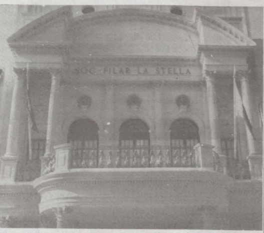

Il-Mijiet kbar ta' Maltin u Għawdxin li din is-sena jinzertaw fil-belt Victoria, matul il-ġimgħa festi f'ġieħ il-qaddis patrun, San Ġorġ Martri (13-21 ta' Lulju) żgur li jibqgħu impressjonati bid-dehra ġdida li ħadet minn ftit taż-żmien l'hawn il-faċċata tal-każin tal-Banda La Stella fi Triq ir-Repubblika.

Din il-faċċata, mibnija fuq stil klassiku, ħadet dehra tabilħaqq imponenti wara li dan l-aħħar tlestew xi xogħlijiet oħra fuqha. F'dawn l-aħħar ġimgħat sar ix-xogħol kollu ta' tikħil u invjar, ġie mqiegħed 'railing' tal-ħadid mall-gallerija (xogħol immartellat maħdum bl-idejn mid-Ditta Falcon Forge tan-Naxxar), tpoġġew tlett busti ta' mużiċisti magħrufa (G. Verdi, N. Isourd, L. Beethoven) - xogħol ta' Joseph Sagona, u twaħħal isem is-Soċ. Fil. La Stella b'ittri stil Ruman fil-frieze li kien hemm maħsub għalih.

Dawn ix-xogħlijiet trasformaw għal kollox din il-faċċata u tawha dehra mill-iktar eleganti u sinjorili.

Id-Disinn tal-faċċata huwa tas-Sur Frank Portelli ta' Studio Portelli (Valletta) waqt li mertu kbir fix-xogħol li twettaq fuqha, partikolarment minn sena l'hawn għandu is-Sur Frank Mizzi, membru attiv fil-Kumitat tal-Banda, li ddedika ħafna mill-ħin tiegħu għal dan il-proġett. Il-kostruzzjoni tal-ġebla saret mill-imgħallem Għawdxi Joseph Vella mix-Xewkija.

Aktar xogħol dekorattiv mistenni jitkompla fuq din il-faċċata wara l-Festa ta' San Ġorġ.

TAJT SEHMEK GĦALL-FESTA?
Bħala Ġorġjan qis li ma tibqax lura.
Din hija l-Festa TIEGĦEK.
Għin mill-aħjar li tista'

SAĊERDOT NOVELL

Din is-sena wkoll, għall-grazzja t'Alla il-Parroċċa tagħna messitha x-xorti sabiħa li tara wieħed minn uliedha jirċievi s-Sagrament tal-Ordni Sagri. Dan huwa ż-żagħżugħ Renato Sammut, li ma setaxjagħżel mod aktar dinjituż biex biħ ifakkar din is-Sena Internazzjonali taż-Żgħażagħ.

Renato Sammut twieled fl-10 ta' Marzu 1960 fil-belt Victoria. Hu ħa l-edukazzjoni primarja u sekondarja fl-iskejjel tal-Gvern, Victoria. Fl-età ta' 16-il sena daħal fis-Seminarju Maġġuri tal-Qalb ta' Ġesù biex jibda l-kors ta' formazzjoni għas-saċerdozju. F'nofs il-kors, fis-sena msejħa "intermedjarja", Renato siefer lejn l-Italja, fejn f'Ruma għamel esperjenza ta' gwida tat-turisti fil-Katakombi ta' San Callisto.

Wara din is-sena ta' esperjenza f'Ruma, li għenitu jagħraf aħjar is-sejħa tiegħu, l-aktar bil-kuntatt li kellu man-nies minn pajjiżi diversi, reġa' lura s-Seminarju biex ikompli l-aħħar tlett snin ta' teoloġija. Matul dan iż-żmien hu rċieva żewġ ministeri mill-E.T. Mons. Isqof Nikol Cauchi: Il-Ministeru tal-Lettorat (28 ta' Novembru 1982), u l-Ministeru tal-Akkolitat (28 ta' Diċembru 1983). Ġie ordnat djaknu fis-26 ta' Mejju 1984.

Renato ġie ordnat saċerdot nhar is-Sibt 22 ta' Ġunju, 1985 u ser jiċċelebra l-Ewwel Quddiesa Solenni fil-Bażilika ta' San Ġorġ Martri nhar il-Ħadd 14 ta' Lulju 1985.

Flimkien ma' Dun Renato Sammut tlett żgħażagħ oħra ġew ordnati saċerdoti għad-djoċesi t'Għawdex din is-sena. Dawn huma Dun Marcel Tabone (Victoria Parroċċa Katidral), Dun Renato Borg (Sannat) u Dun Ingatius Borg (Xagħra).

Lilhom ilkoll nirifħulhom u nixtiqulhom Ad Multos Annos.

jaqbad min paġna 2

Knisja Universali fit-talba liturġika li hi tagħmel lil Alla fil-jum tat-tifkira ta' San Ġorġ sabiex **aħna, bnedmin dgħajfa, ikollna dejjem il-għajnuna f'waqtha ta' San Ġorġ** u sabiex fl-aħħar jum nissieħbu miegħu fil-qawmien u l-glorja li Alla ħejja għal dawk li jħobbuh.

RIFERENZI

1 *Cf. BALBONI D., in* **Bibliotheca Sanctorum** *VI, Roma 1965, col. 517*

2 *Sa mill-bidu, l-Orjent qies lil San Ġorġ bħala* **Megalomartyr Tropaiophores,** il-qaddis li jippersonifika r-rebħa fuq il-għadu.

3 *Cf. BALBONI, op.cit.,* col.518-519.

4 *Cf. THURSTON H., in* **The Catholic Encyclopedia,** N.Y. 1910, p.454.

5 *Cf. BUDGE W.E.A,* **George of Lydda,** *London 1930, pp.31-33.*

6 **Ibid.**,*p.14*

7 *"Nos tamen cum predicta Ecclesia (Romana) et omnes martyres et eorum gloriosos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramur." DENZINGER-SCHÖNMETZER 165/353.*

8 *Cf. BALBONI,* **op.cit.,***col.513-514.*

9 *Cf. De VORAGINE J.,* **The Golden Legend (Legenda aurea),** *N.Y. 1969. p.232.*

10 *"In Diospolim, ubi sanctus Georgius martyrizatus et, ibi et corpus eius est et multa mirabilia fiunt." Cf. BALBONI,* **op.cit.,** *col.512.*

11 *Nittamaw li 'l quddiem ikollna l-opportunità niktbu fit-tul dwar din ix-xhieda.*

BIEX JIBQGHU MIFTAKRA GHAL DEJJEM
IL-FESTI STRAORDINARJI
TAS-SBATAX-IL ĊENTINARJU MIT-TWELID TAL-MARTRI
SAN ĠORĠ
PATRUN TA' GHAWDEX
LI SARU F'DIN IL-BAŻILIKA PROTO-PARROKKJALI
U FIL-BELT VICTORIA
mis-6 sal-15 ta' Lulju 1984
IMKABBRA
BIL-MIĠJA GLORJUŻA FOSTNA
MILL-BAŻILIKA DJAKONALI 'AL VELABRO' F'RUMA TA'
R-RELIKWA MIRAKOLUŻA TAL-QADDIS MEGALOMARTRI
IMFERRHA
BIS-SEHEM TA' MISTIEDNA DISTINTI
FOSTHOM L-EMINENZA TAGHHOM
OPILIQ Kardinal ROSSI
u
CORRADO Kardinal URSI
FOST IL-FERH ĠENERALI
ta'
L-E.T. Mons. NIKOL G. CAUCHI
ISQOF DJOĊESAN U DEKAN TAL-KAPITLU ĠORĠJAN
IL-W.R. Mons. ARĊIPRIET EMANUEL MERCIECA
IL-KAPITLU, IL-KLERU U L-POPLU

Abbozz tal-Lapida Kommemorattiva li hemm il-hsieb li ssir fil-Bażilika Lateranensi ta' San Ġorġ biex tfakkar il-Festi Ċentinarji li nżammu s-sena l-oħra.

Maħtur Delegat Konfederali tas-Salesjani

Fr. Charles Cini S.D.B., Delegat Provinċajli tas-Salesjani għal Malta u Għawdex, għadu kif inħatar Delegat tal-Konfederazzjoni Dinjija tal-Past Pupils ta' Don Bosco. Il-ħatra tiegħu saret mir-Rettur Maġġur tas-Salesjani, Fr. Egidio Vigano S.D.B.

Fr. Cini, li huwa iben il-Parroċċa Bażilika ta' San Ġorġ, huwa l-ewwel Salesjan Malti li qatt okkupa kariga għolja bħal din fil-Kongregazzjoni Salesjana. Huwa se jħalli Malta f'Settembru li ġej biex jibda l-ħidma ġdida tiegħu mid-Dar Ċentrali tal-Komunità Salesjana f'Ruma.

Ix-xogħol ta' Fr Cini se jkun jinkludi l-kordinazzjoni ta' l-attivitajiet tal-Federazzjonijiet Nazzjonali fi 92 pajjiż. Huwa se jkollu f'idejh ukoll l-animazzjoni u l-organiżazzjoni tal-Moviment tal-Past Pupils, li huwa mifrux mad-dinja kollha.

Dan ix-xogħol jitlob minnu li jżur il-provinċji u l-Komunitajiet lokali f'diversi pajjiżi, u l-ewwel postijiet li diġa' għandu l-ħsieb li jżur din is-sena huma l-Irlanda, fejn se jinżamm l-Eurobosco '85, l-Ekwador, il-Kolumbja u l-Awstralja.

Lil Fr Charles Cini, fil-waqt li f'isem il-Kumunità kollha tagħna nifirħulu ta' din il-kariga għolja li huwa ġie msejjaħ għaliha, nawgurawlu aktar ħidma fejjieda f'din l-opra Salesjana li huwa tant għandu għal qalbu.

ASTRA TOURS '85
Tour 2. ENGLAND & WALES (Military Tatoo)
By air to London + coach Aug 5-14 H.B & B.B. **Lm270**
Tour 3. LOURDES, PARIS, GENEVE etc
by air to Lyons + coach Aug 20 Sept 1 F.B. **Lm330**
Tour 4. OCTOBERFEST FESTIVAL, GERMANY — AUSTRIA
by air to Munich + coach Sept 22-28 F.B. **Lm235**
Bookings **J. Portelli Ent.**
St. John Street, Valletta Tel: 627016
Tour leader Tel: 551004
Lic J/5

Programm tal-Festi li ser jiġu ċelebrati fil-Belt Victoria f'ġieh
SAN ĠORĠ MEGALOMARTRI — *Patrun t'Għawdex*
13 - 21 ta' Lulju 1985

Is-Sibt, 13 ta' Lulju:
8.00 p.m.: German Maltese Concert taħt il-ħarsien tal-E.T. Mons Isqof Nikol Cauchi u tal-Ambaxxatur tar-Repubblika Federali tal-Germanja, l-E.T. Herr De Eberhard Schmitt.
Dan il-Kunċert qed jiġi organizzat mill-Ambaxxata Ġermaniża f'Malta bil-kollaborazzjoni tal-Ġerman-Maltese Circle u l-Kapitlu tal-Bażilika ta' San Ġorġ.

Il-Ħadd, 14 ta' Lulju: *Jum il-Vokazzjonijiet*
10.00 a.m. Quddiesa Solenni tas-Saċerdot Novell, Dun Renato Sammut. Qabel il-Quddiesa, il-Banda Ċittadina La Stella twassal b'daqq ta' marċi lis-Saċerdot Novell sal-Bażilika.

It-Tnejn, 15 ta' Lulju: *Jum il-Familja*
5.30 p.m. Quddiesa ta' Radd il-Ħajr mill-Kan. Ġużeppi Sacco f'egħluq il-25 sena mill-Ordinazzjoni Saċerdotali tiegħu.
7.00 p.m. Quddiesa għall-Miżżewġin.

It-Tlieta, 16 ta' Lulju: *Jum iż-Żgħażagħ*
6.30 p.m.: Quddiesa għaż-żgħażagħ - ġuvintur u xebbiet tal-Parroċċa.
7.30 p.m. Ħruġ minn niċċa ta' l-Istatwa ta' San Ġorġ - l-ewwel statwa titulari t'Għawdex.

L-Erbgħa, 17 ta' Lulju: *Jum il-Morda*
4.30 p.m. Quddiesa għall-anzjani u l-morda tal-Parroċċa. Jiġi amministrat is-sagrament tal-Griżma tal-Morda. Tingħata tifkira lil dawk li jattendu.
6.30 p.m. Għasar bil-kant Polifoniku u Priedka mill-W.R. Patri Alfred Xerri O.F.M. Cap. Wara l-priedka, Innu, Antifona u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.
9.30 p.m. Dimostrazzjoni minn Pjazza San Franġisk bl-Istatwa ta' San Ġorġ fuq iż-Żiemel bis-sehem tal-Banda 'La Stella'.

Il-Ħamis, 18 ta' Lulju: *Jum it-Tfal*
8.15 a.m. Konċelebrazzjoni b'suffraġju tal-membri tal-Komunità Parrokkjali li mietu matul din is-sena.
5.00 p.m. Quddiesa mill-E.T. Mons. Isqof Nikol Cauchi għat-tfal kollha tal-Parroċċa. Premjazzjoni lill-aħjar tfal li jattendu ċ-Ċentru tad-Duttrina.
6.30 p.m. Għasar Kantat, Priedka u kollox bħall-jum ta' qabel.
9.30 p.m. Marċ mill-Banda 'La Stella' mat-toroq ta' madwar il-Bażilika.

Il-Ġimgħa, 19 ta' Lulju: *Jum il-Benefatturi u l-Emigranti*
8.15 a.m. Konċelebrazzjoni mill-Kapitolu tal-Kolleġġjatà għall-benefatturi ħajjin u mejtin.
5.00 p.m. Quddiesa għall-emigranti
6.00 p.m. Għasar, Priedka u kollox bħall-jumejn ta' qabel.
9.30 p.m. Dimostrazzjoni bl-istatwa ta' San Ġorġ bis-sehem tal-Baned "La Stella' u 'Victory' F'din l-okkażjoni l-banda 'La Stella' iżżanżan sett ġdid ta' marċi brijużi. Logħob kbir tan-nar fi Triq ir-Repubblika maħdum mill-Każin tal-Banda Lourdes (Qrendi).

Is-Sibt, 20 ta' Lulju: *Lejliet il-Festa*
8.15 a.m. Konċelebrazzjoni mill-Kapitolu għas-saċerdoti mejtin li ħadmu fil-Parroċċa. Kant ta' Te Deum bħala egħluq tat-Tridu.
9.00 a.m. Marċ brijuż mill-banda 'La Stella'.
5.30 p.m. Quddiesa li tissodisfa l-obbligu tal-Ħadd.
6.00 p.m. Marċ mill-Banda 'La Stella' mill-Każin sa Pjazza San Ġorġ.
6.30 p.m. Wasla ta' l-E.T. Mons Nikol Cauchi, Isqof Djoċesan u Dekan tal-Kapitolu Ġorġjan. Translazzjoni, Għasar Pontifikali mmexxi wkoll mill-E.T. Mons. Isqof flimkien mall-Kapitolu, kant tal-kompieta u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.
8.00 p.m. Programm Mużikali fi Piazza San Ġorġ mill-Filar. "King's Own" tal-Belt Valletta. Jidderieġi Mro. Carmelo Caruana.
9.00 p.m. Marċ mill-banda 'Prekursur' u programm fit-Tokk mill-istess banda.
9.30 p.m. Marċ trijonfali mill-baned 'King's Own' u 'La Stella'. Iż-żewġ baned idoqqu l-marċi tagħhom flimkien bħala 'massed band' fil-bidu u t-tmiem ta' dal-marċ popolari.
12.00 a.m. Esekuzzjoni mill-banda 'La Stella' ta' l-innu "A San Giorgio" kapolavur ta' Mro. G. Giardini Vella bis-sehem ta' Tenur, Baritonu u Kor. Jidderieġi Mro Joseph Vella B.Mus. (Dunelm) F.L.C.M. Wara logħob kbir tan-nar fi Pjazza Sabina maħdum mill-Każin tal-Banda Lourdes (Qrendi).

IL-ĦADD, 21 ta' LULJU: *JUM I L-FESTA*
8.00 a.m. Il-Banda "King's Own" tilqa' b'daqq ta' marċi ferrieħa l-wasla ta' Mons Isqof Djoċesan.
8.15 a.m. Kant tat-Terza.
8.30 a.m. Konċelebrazzjoni Pontifikali Solenni mmexxija mill-E.T. Mons. Isqof t'Għawdex Nikol Cauchi Ph.D., Lic. Sc.Soc. Jinseġ il-Paniġierku l-W.R. Patri Vincenz Portelli O.P.
10.30 a.m. Marċ brijuż u popolari mill-Filar. "King's Own"
3.00 p.m. Il-Banda La Stella ixxandar fuq Cable Radio I is-sett ġdid ta' marċi tagħha.
3.30 p.m. Tiġrijiet kbar tal-bhejjem minn Malta u Għawdex. Jingħataw premijiet kbar.
6.15 p.m.. Għasar Solenni mmexxi minn Mons. Arċipriet Emmanuel Mercieca Prot. Apost. Antifona u Ċelebrazzjoni Ewkaristika. Marċi mill-baned 'Victory, 'Mnarja', u 'La Stella'
7.30 p.m. Tibda ħierġa l-Proċessjoni Pontifikali. Daqq ta' l-innu mmortali "A San Giorgio" mill-banda 'La Stella'.
8.00 p.m. Tibda timmarċja l-purċissjoni mmexxija mill-E.T. Mons. Isqof bis-sehem tal-Kapitolu Ġorġjan u ta' l-Ordnijiet Reliġjużi tal-Belt Victoria. Takkumpanja l-banda "La Stella" b'daqq ta' marċi u innijiet reliġjużi fosthom l-innu popolari "Lil San Ġorġ Martri" versi ta' Patri Akkursju Xerri, mużika ta' Mro. Vincenzo Ciappara.
8.15 p.m. Programm mużikali fit-Tokk mill-banda "Victory" u ieħor fi Pjazza San Ġorġ mill-banda "Mnarja".
10.15 p.m. Daħla trionfali ta' l-istatwa ta' San Ġorġ fil-Bażilika.
11.00 p.m. Il-Banda 'La Stella' tagħlaq dawn il-festi b'marċ brijuż.

Il-Mużika fil-Bażilika tkun taħt id-direzzjoni ta' Mro Joseph Vella B.Mus (Dunelm) F.L.C.M., Maestro di Cappella.
Fil-jiem tat-Tridu jiġi esegwit l-innu 'Giorgi Miles Inclite', kompożizzjoni ta' Mons. Giuseppe Farrugia F'Jum il-Festa tiġi esegwita l-Quddiesa 'Mass in D Major'. kompożizzjoni ta' Joseph Vella.
L-Illuminazzjoni tkun tad-ditta Ġorġ Zammit (Qormi)
Nhar il-Festa jkun hemm quddies fil-Bażilika f'dawn il-ħinijiet: 4,00 a.m., 5.00 a.m., 6.00 a.m., 6.30 a.m., 7.00 7.30 a.m., 8.00 a.m. (Pontifikal), 9.00 a.m. u 10.00 fiċ-Centru Parrokkjali, 11.00 a.m., 12.00 p.m., 1.00. 4.00 p.m. u 5.00 p.m.

Minħabba fil-għadd kbir ta' ġitanti Maltin li mistennija jitilgħu Għawdex f'Jum il-Festa (Il-Ħadd, 21 ta' Lulju), il-Gozo Channel Co. Ltd. se tagħmel Extra Trip tard fil-għaxija mill-Mgarr saċ-Cirkewwa. L-aħħar trip minn Għawdex jitlaq mill-Mgarr fl-10.00 p.m. u l-'fare' ikun l-istess bħal dawk ta' trips normali oħra ta' matul il-ġimgħa.